

Olimpijske igre v znamenju oboroževanja.— Baklja miru počiva.

ILUSTRIRANA KULTURNA IN DRUŽINSKA REVIIJA

Svoboda - 10

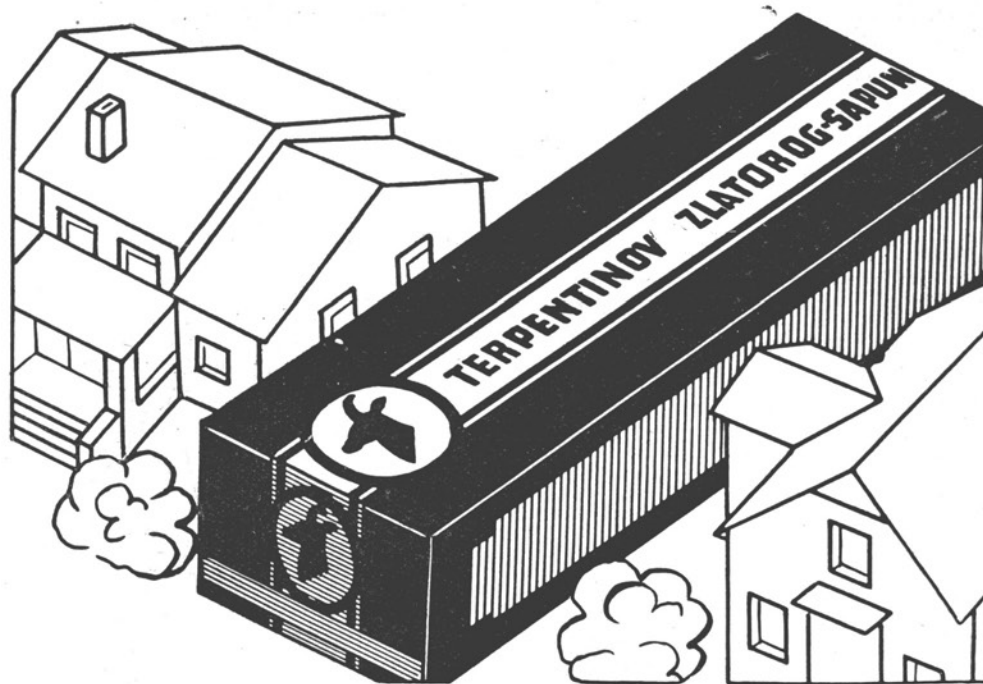
IZHAJA MESEČNO - OKTOBER 1936 - LETO VIII.

Nesnaga

izgine iz perila
kakor bi mignil, če perete z dobrim

Zlatorog-

terpentinovim milom

Kdor govori o lepih belih zobeh, misli na

Chlorodont

zobna pasta proti neokusno barvani zobni prevlaki
Juoslovanski proizvod

Tuba Din. 8.-

Izhaja enkrat mesečno. Letna naročnina Din 18.— (inozemstvo Din 36.—), polletna Din 9.—, posamezna številka Din 1.50.
Uprava in uredništvo Maribor, Sodna ulica 20. Pošt. ček. račun Ljubljana 12.249.

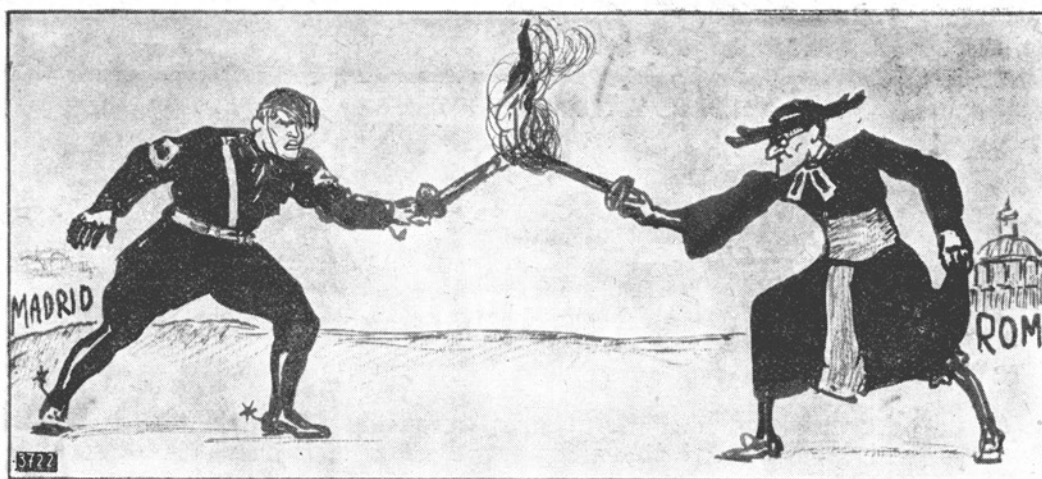
DVA PRIMERA

Jugoslavijo je zajel stavkovni val. Po dolгих letih obupne pasivnosti, ko so se delavske plače nižale do mednarodne sramote — Mednarodni delovni urad Društva narodov je prišteval Jugoslavijo med države z najnižjo mezdо, še nižjo kot v kolonijah — so naši delavci segli končno zopet po radikalnem sredstvu mezdne borbe in borbe za svoje interese sploh: združili so svoje sile in stopili v stavko, da izsilijo za svoje delo — to zlato podlago kapitalističnega profita — dostojnejše plačilo. Iz vseh krajev države javljajo o vedno novih stavkovnih pokretilih in ni je skoro stroke, ki ne bi bila udeležena. Znamenje, da so se v teh letih delovni pogoji in mezde povsod in v vseh strokah poslabšali in da je treba povsod znova zgraditi po podjetniški nenasitljivosti in nestrpnosti porušeni sistem delavskih tarif in kolektivnih pogodb. Omenjamo ta dejstva, ker zajemajo in osvetlujejo eno najtemnejših dob v zgodovini naše mlade države in prikazujejo v pravi luči vso njeno socialno primitivnost. Naše takozvano narodno gospodarstvo je v pretežni večini izrabilo dobo takozvane gospodarske krize — v tej dobi so se v resnici gradile in utrjevale glavne naše industrijske panoge — ter nezaposlenost in razcepljenost delavstva, da zniža delavske plače, da prelomi kolektivne pogodbe, da pretvori naše industrijsko delavstvo v armado cenenih sužnjev. To mu je polagoma tudi popolnoma uspelo. Uspelo tako daleč, da so n. pr. bile delavke v nekaterih krajih ravno v oni panogi, ki je danes po zaslugi vladne carinske politike najrentabilnejša, v tekstilni industriji, plačane po dinar na uro, ne da bi se kdo nad to sramoto našega časa spodtikal. Tudi pri nas v Sloveniji, še posebej v Mariboru, imamo nekaj tekstilnih podjetij, kjer delavke zaslužijo tedensko do 80 Din. Dosti boljše pa niso plačani niti delavci. Vprašamo: kje na svetu bi bilo mogoče, da bi se pri tako procvitajoči industriji, kakor je tekstilna pri nas, ki je poleg tega vsa v tujih rokah in katere ogromni dobički odtekajo v tujino, delavstvo tako škandalozno plačevalo, ne da bi niti javnost niti poklicani oblastni činitelji kaj ukrenili. Znano je, da je položaj v tekstilni industriji tako ugoden, da se vsi investicijski stroški največje na novo zgrajene in opremljene tekstilne tovarne krijejo v petih do desetih letih, pri vsem dobičku, ki ga medtem tovarna prinaša lastniku. Stvarno ima tekstilna industrija v Jugoslaviji svoj zlati vek. Njen izjemno ugodni položaj pa ni posledica njene lastne vrednosti, temveč ona živi in prospeva po zaslugi zaščitne carine, ki onemogoča inozemsko konkurenco, po anomaliji tedaj in na račun jugoslovanskega potrošnika, ki bi lahko od zunaj uvoženo tekstilno blago kupoval mnogo ceneje in boljše kakovosti, ter jugoslovanskega kmeta, ki ne more izvažati svojih pridelkov na one zunanje trge, odkoder bi mi lahko dobavili tekstilije. Na račun našega potrošnika vobče in našega kmeta kot producenta, na račun tedaj glavnih osnov našega narodnega gospodarstva se ščiti industrijska panoga, od katere takorekoč nihče nič nima, radi katere trpi celokupno narodno gospodarstvo, katera s tem narodnim gospodarstvom vobče nima nič skupnega, ker so njeni pokretniki in delničarji večinoma tujci in katere

dobički se stalno selijo v tujino. Da ne govorimo o davčnih ugodnostih, ki jih uživa ta industrija. Naš siromašni kmet je v razmerju z dobički te industrije krezovsko obdavčen. Edino, kar bi nam mogla dati pozitivnega ta svojevrstna umetno in na račun cele države vzdrževana industrija, bi bil zaslužek zaposlenega delavstva. Ta zaslužek je pa večidel tako nizek, da ne more delavstvo kriti niti svoje najprimitivnejše življenjske potrebe. Radi tega in radi vrste in načina dela, ki fizično upropašča tudi najodpornejše organizme, se širi v krajih tekstilne industrije, kakor n. pr. v Mariboru, vedno bolj jetika — ki izgleda ostati edini stalni narodni profit, ki nam ga prinaša ta imenitna industrija. Kako je tedaj razumeti, da se spričo takih razmer in pri teh izjemnih okolnostih dopušča tako izkoriščanje, ki bi ne bilo v nobeni drugi državi mogoče — kajti v vsaki drugi, še tako primitivni državi bi bili že zdavnaj uzakonili vsaj minimalne mezde.

Do tu smo se omejili le na opis položaja v tekstilni industriji, toda nič drugačen ni položaj, vsaj kar se tiče delavskih plač, v ostalih industrijskih panogah. Izvzemši nekaj častnih izjem (in nekaj častnih izjem je tudi v mariborski tekstilni industriji), so tudi v ostali industriji socialne razmere vnebovpijoče. Tudi tu se gradi novi jugoslovanski kapital na brezsrčnem izkoriščanju, izsesavanju in fizičnem in duševnem upropaščevanju delavskih množic. Tudi ta gospodarska podjetja prospevajo večinoma na račun zaščitne carine, so torej napram enakovrstnim podjetjem v inozemstvu, ki vodijo hud medsebojni konkurenčni boj in plačujejo pri vsem tem svoje delavce neprimerno boljše (kje so še na svetu helotje dela tako poceni na razpolago kot pri nas?), v privilegiranem položaju. Pa so vendar napram zahtevam delavstva nepopustljiva — vsa njihova podjetnost se stvarno izčrpava v neprestanem zniževanju delavskih plač in delavskih pravic. Kakšne so na primer socialne prilike v nekaterih rudnikih na jugu države? To ni niti stari vek. V podobnih razmerah niso živeli niti faraonski sužnji, ko so gradili piramide. Le priznajmo, da je taka praksa in taka miselnost pri podjetnikih mogoča le zato, ker smatrajo večinoma Jugoslavijo za kolonijo in njeno ljudstvo za kolonialne parije, ki jim morajo biti hvaležni, če smejo sploh prestopiti prag njihovih tovarn. To je mentaliteta takozvanih »civilizatorjev«. Le tako si moremo pojasniti izvestne pojave. Ti »civilizatorji« bi si doma, napram delavstvu svoje domovine, ne upali nikoli tako nastopati in jih tako sramotno plačevati, ker bi se tudi njihovo delavstvo ne pustilo tako izrabljati in ker bi se proti takim »gospodarskim« metodam uprle predvsem njihova javnost in njihove oblasti.

Passivnost naše javnosti in naše oblasti (pa saj ta oblast pri pomanjkanju zakonitih zaščitnih odredb češče niti ne more intervenirati, čeprav bi hotela) omogočuje izkoriščanje, ki drugje ni več možno, v nemali meri so pa vplivala na znižanje mezd tudi neprestana zniževanja plač v državnih podjetjih in plač državnih uslužbencev vobče. Če zasluži delavec, ki je zaposlen v državni tobačni tovarni ali v državni železniški delavnici od 600.— do

Baklja nad Madridom.

700.— Din mesečno, zakaj naj bi zaslužil več delavec v privatnem podjetju? Če zasluži državni profesor 1200.— Din mesečno, zakaj naj bi bil boljše plačan industrijski ali trgovski nameščenc?

Tako se je zlasti v zadnjih desetih letih z vseh strani navalilo na ljudski zaslužek, da se ustvari »narodno« bogastvo in zgradi »narodna« industrija, rezultati tega znamenitega sistema nacionalne ekonomske politike niso izostali: življenjski standard naših ljudskih množic je padel na nivo najprimitivnejših narodov, naši agrarni produkti se ne morejo niti izvažati niti vnovčevati doma, ker je radi nizkega zaslužka delovnih mas padla vobče potrošnja, in padla je v zvezi z vsem tem davčna moč države.

Nasproti temu edinstvenemu primeru socialne in gospodarske politike je vredno postaviti drug zgovoren primer, primer reševanja notranjih ekonomskih problemov s strani sedanje francoske vlade. Če govori iz vsega našega načina umevanja socialnih in gospodarskih vprašanj najsurovejši primitivizem, govori iz francoskega načina reševanja taistih vprašanj najzrelejša sodobnost.

S povprečnim zaslužkom francoskega delavstva se že prej ni mogel niti zdaleč primerjati povprečni zaslužek našega delavstva. Življenjski standard francoskega delavca je v primeri s standardom našega delavca naravnost gosposki. Vzlic temu so francoski delavci zahtevali, da se jim z ozirom na povišanje živilskih cen povišajo plače ter obenem zniža tedenski delovni čas na 40 ur, da bi se omilila nezaposlenost. V naših razmerah bi pomenilo to napad na narodno gospodarstvo, ki se ga hoče upropastiti in bi se morala proti takemu napadu po mnenju naših gospodarstvenikov uporabljati najostrejša sredstva. V francoskih razmerah so te delavske zahteve izsilile zakon o 40urnem tedenskem delovnem času in zakonitev novih kolektivnih pogodb, ki določajo pri delovnem času, ki je tedensko za celih 8 ur nižji, za 15 do 30% višje tedenske plače, ki se avtomatično ravnajo po indeksu cen. Francosko narodno gospodarstvo se zato ni zrušilo — francoska vlada, ki mora obenem, kakor naša, reševati problem francoskega konzuma, t. j. francoske vasi in njenih agrarnih produktov, ki jih francoski kmet ni mogel vnovčiti na francoskem trgu, je uvidela, da bo večji zaslužek mestnega industrijskega življa dvignil konzum vobče, še posebej pa konzum življenjskih potrebščin in zboljšal obenem s tem gospodarsko stanje francoskih kmetov. Tako sta gledala na problem francoska vlada in francoska javnost. Ker niso jemali svoje delavstvo le kot objekt eksploatacije, marveč so videli v njem produkcijsko silo, torej dragocen sestaven del naroda, ki je ravno tako opravičen dostojno živeti kot vsi ostali narodni sloji. Tako se polagoma ustvarja narodno blagostanje. Narodno blagostanje pa ne uničuje nikoli in nikjer narodnega bogastva in narodnega gospodarstva vobče, marveč ga

povišuje in povečuje v korist vseh družabnih slojev. Francoska industrija ni radi tega propadla — francoska vlada je nasprotno v korist narodnega gospodarstva in narodne industrije v zvezi s temi ukrepi storila še korak dalje. Izvedla je devalvacijo francoskega franka, da poživi francosko industrijsko in trgovinsko delavnost ter omogoči njeno konkurenčnost na svetovnih tržiščih. Francoska vlada je storila v tem pogledu isto kot pred leti angleška, ko je znižala vrednost angleškega funta, da omogoči svoji industriji še večjo konkurenčnost in še večji razvoj ter ji omogoči dvigniti znatno plače svojemu delavstvu, da se dvigne potrošnja, in obenem znižati delovni čas, da se reši že kronični problem nezaposlenosti. Storila je isto, kar Severna Amerika, ki je podvojila naenkrat plače svojih industrijskih delavcev in svojih državnih uslužbencev ter investirala bajne svote v javna dela, da dvigne konzum in s tem produkcijo in s tem zaposlenost ter omogoči večje uvrednotenje narodnega kapitala. Tako rešujejo moderne države svoje socialne in gospodarske probleme. Rezultati so vidni: Anglija je stopila znova v fazo zavidljive gospodarske prosperitete, Severna Amerika je prebolela orjaško gospodarsko krizo in borzne polome, njen narodni kapital se spet dviga in aktivizira, Francija, ki ni nikoli poznala gladu in katere gospodarstvo se je vedno harmonično razvijalo, stopa v fazo novega industrijskega in agrarnega razmaha in še večjega splošnega narodnega blagostanja. Civilizacija se v teh državah približuje kulminaciji. Prospevajo mesta in prospevajo vasi. Prospevajo socialno, tehnično, zdravstveno in kulturno. Delavec in kmet nista več nekaj, kar spada v nižjo družabno raso, ki se more po svobodni volji izkoriščati, žaliti, zatirati, zapostavljati; ona sta nosilca narodne produkcije in narodne moči. In se zato vendar ne more reči, da so te države radi te svoje ljudske politike izgubile na svoji moči, na svojem ugledu, na svoji kapitalistični potenci, na svojih razvojnih možnostih, na svoji veličini. Delavski boji niso škodili napredku teh držav, nasprotno.

Kako pa pri nas? Kako izgledajo naše vasi, kako naša mesta, odnosno predmestja? Kako živi naš kmet, kako naš delavec? Kakšne so naše zdravstvene, socialne in kulturne razmere, kakšna je naša ekonomska in politična sila, kakšen naš ugled v svetu? Kako dograjujemo naše gospodarstvo, dvigamo naše blagostanje? Kako napredujemo in kakšni so naši pogledi v bodočnost?

Navedli smo naš način umevanja ekonomskih in socialnih vprašanj in naše stanje in način umevanja in reševanja istih vprašanj v zapadnih demokratičnih državah in njihovo stanje.

Dva primera.

Dva svetova.

Grozote svetovne vojne,

ki so se zamolčevale

C. BERGERAC:

Zločini vojne psihoze. Smrtni vlak v Modani.

V zapadnošvicarskih listih je kmalu po svetovni vojni bilo čitati kratko poročilo, da se je žrtvam katastrofe pri Saint Michelu de Maurienne odkril spomenik.

Prvič je javnost ob tej priliki zvedela o grozovitem dogodku, o katerem so v Švici in na Savojskem dotlej samo šepetali. Bilo je govora o zloglasnem »Train d'enfer«, smrtnem vlaku, z dne 12. decembra leta 1917.

Bilo je po ljutih bojih na Piavi in danes ve ves svet, da je takrat samo po priznani hrabrosti Francozov in Angležev bila Italija rešena popolnega poraza. Bile so najboljše čete, ki jih je maršal Foch v soglasju z angleškim glavnim poveljstvom poslal na pomoč Italijanom, ki so v paničnem strahu bežali s fronte. In te čete, ki so se z največjo hrabrostjo postavile nasprotniku v bran, so kajpada v boju zelo skopnele. Kolikor jih je ostalo pri življenju, so si res zaslužili svoj božični dopust, ki so jim ga dovolili in prva skupina, približno pet sto mož, je čakala tistega decemberskega večera na obmejni postaji Modane na vlak, ki jih naj bi popeljal k svojem na Božič.

Na postaji se je nahajalo tudi nekaj višjih častnikov, ki so imeli nalogo nadzirati vkrcanje dopustnikov in po odhodu vlaka bi se morali vrniti na italijansko fronto. Ali

odhod vlaka se je zakasnil; vlakovodja je pojasnjeval častnikom, da je nemogoče spustiti vlak v tek, kajti znano je, da je proga med Modanami in Sant Michelom najnevarnejša v vsej Evropi, pada zelo strmo, ima mnogo ostrih ovinkov in obtežitev vlaka ne sme nikdar preoračiti ugotovljene teže, če se hoče, da vlakovodja obvlada stroj. V danem slučaju so pa število vagonov podvojili in skupna težina vlaka je znašala nad 280.000 kilogramov.

»Nemogoče! Če se odpeljemo, pomeni to za nas vse sigurno smrt! je vztrajal vlakovodja.

»Besede ,nemogoče' ne poznam!« ga je zavrnil najvišji častnik. »Niste vi patrijot, niste Francoz?!«

»Ravno zato. Ne morem lahkomišelnost tvegati življenj svojih dobrih rojakov. Jaz ne bom vozil vlaka!«

»Potem vam to zapovedujem. Železniški uslužbenci so vsi mobilizirani. Če se branite, pomeni to za vas smrt z ustrelitvijo!«

Vlakovodja se je moral pokoriti. Nihče izmed častnikov ni poslušal njegovega svarila. Saj za nje ni bilo nevarnosti.

Vojaki so se tesno naphali v vozove in vlak je zapustil Modane. A četrť ure pozneje se je brzina neznansko zvi-

R A Z N O

Površinska ukrivljenost zemlje.

Pri nekem poletu v stratosfero so bili v višini 14 milj napravljeni fotografski posnetki, ki obsegajo površinski krog s premerom 400 milj in na katerih se jasno vidi, kako je zemeljska površina ukrivljena.

Svetovna zračna pošta.

Pričakujejo, da se bodo Nizozemska kraljevska zrakoplovna družba in britanska ter francoska zrakoplovna družba združile s Pan-ameriško zrakoplovno družbo s sedežem v Manili in Hongkongu, da bi se tako ustvarila poštna zveza okoli celega sveta. Pan-ameriške linije bodo uredile poštno službo z vsakotedensko pošto od San Francisca do Kantona na Kitajskem. V začetku bodo letala prenašala po 800 funtov pošte s stroški dveh dolarjev za miljo pri prvem funtu in enega dolarja za vsak nadaljnji funt pošiljk.

Zračne mine za zračno obrambo.

Na Japonskem preizkušajo takozvane zračne mine, eno novih zračnoobrambnih sredstev, ki ga je izumil neki japonski inženjer. Ko preti letalski napad, »položijo« te mine s posebnimi topovi v zrak, tako da ne padejo takoj nazaj na zemljo; opremljene so namreč s padalom, ki se odpre po izstrelitvi v času, ki se da poljubno regulirati. Ako mina v zraku ne eksplodira, ker ni zadela v cilj, eksplodira sama od sebe, preden se preveč približa zemlji.

Cerkve in naš čas.

Vsakdo ve, da je v abesinski vojni italijanska katoliška cerkev podpirala Musso-

linija ne samo moralno, ampak tudi z denarjem; ko se je pričel vojni pohod v Abesinijo, so zvonili po vseh cerkvah. To slednje pa je bilo za mnoge kristjane le prehudo. Kot primer glasov, ki so se dvignili proti temu postopanju italijanske katoliške cerkve, navajamo, kar je dejal protestant pastor dr. Frederick Brown Harris v Washingtonu:

»Vedno znova se moram vprašati, kaj si misli danes Kristus o strahotni nečlovečnosti, ki je še hujša kot v barbarskem srednjem veku. Kaj si misli o strašnem divjaštvu takozvane križarske vojne za civilizacijo, katero vežejo z njegovim imenom?«

Kaj si je mogel misliti o onem cerkvenem zvonjenju, ki je dalo znak za pokolj in ga s tem znova zatajilo in znova križalo? Kaj si je mislil o onih, ki so, imenujoč se njegove namestnike, v tisti uri molčali?«

Propadanje protestantizma. Roosevelt je razpisal anketo o stanju protestantske cerkve. Odzivajoč se tej anketi je pastor John R. Stevenson iz Daly Cityja v Kaliforniji pisal Rooseveltu med drugim sledeče: »Naše cerkve odmevajo od politike, o kateri pa malo vemo... o tem, kar bi morali vedeti, pa vemo še manj... Cerkve odmevajo od slabih filozofij, nekrščanskih naukov in visokodonečih fraz... Glas protestantizma

Blagoslov nad zavzetjem Addis Abebe.

šala, čeprav je vlakovodja spuščal protiparo. Teža prevelikega števila voz je vedno bolj tirala naprej, vlak je drvel po strminah navzdol in je kmalu dosegel najvišjo brzino, ki se še dovoljuje pri ekspresnih vlakih, ko blisk je švigal s strašnim ropotom preko divje gorske pokrajine. Vlakovodja je z vso močjo pritegnil zavore, a vse zaman, kmalu se je izpod voz začel dvigati dim. Osovine so se ob čezmerni in bliskoviti rotaciji vnele. Vozove so kmalu zajeli celi oblaki pršičih isker in kmalu nato so začeli lizati plameni lesene stene voz.

Peklenska vožnja se je nadaljevala z nezmanjšano brzinom. Kljub gromovitemu trušču bežečega vlaka se je slišalo iz vagonov strašno vpitje. Leseni deli voz so prasketali, železje pa je postalo belo — razbeljeno. Vojaki so skušali odpirati vrata, kar pa se jim radi silnega zračnega pritiska ni posrečilo, ostala so zaprta, kakor da so privinčena. Razbili so okna, skakali iz vagonov in se strmoglavljali v prepade.

Moral je biti strašen pogled na ta pošastni vlak, ki je bliskovito brzeč prasketal v plamenih in sikal. In za nesrečnike, ki so se v njem živi pekli, so bile minute ko cela večnost. Tako se je vlak bližal zadnjemu velikemu ovinku, onemu pred viaduktom v Saint Michele. Proga je bila zelo strma, goreči vlak je pridrvel iz gor kakor velikanski topovski izstrelek, ki mu ni bilo mar ovinka, ampak je

hotel kar naravnost naprej, skočil je s tračnic, lokomotiva se je nagnila na stran, vagoni so se nagrmadili preko nje do višine dvanadstropne hiše, ostanek je pa strmoglavil z viadukta v globočino. Vagoni, ki so se zarili drug v drugega in nagrmadili drug na drugega, so postali še isti trenutek ena sama velikanska goreča grmada. Strašno vpitje zaprtih in prignjenih vojakov je naraslo in rezalo ozračje in prebivalci bližnjih vasi so zatrjevali, da je bilo kakih pet minut slišati to vpitje uro daleč.

Potem pa je postalo vse tiho... Gora železja je gorela še vso noč. Morali so čakati do prihodnjega večera, predno se je železje toliko ohladilo, da so mogli pričeti z odstranjevanjem in reševanjem. Iz ruševin so spravili tristo petdeset popolnoma zoglenelih trupel, približno sto ubitih vojakov so našli ob progí med Modanami in Saint Michelom. Od petdesetero ranjencev so večinoma vsi umrli za strašnimi ranami in opeklinami.

Kaka sodna preiskava tega strahotnega slučaja se ni nikdar vršila. Častniki, ki so se nahajali takrat pri odhodu vlaka na postaji Modane, so bili povišani in odlikovani. Zato pa so dobili mrtvi vojaki lep spomenik in sam general je ob njegovi blagoslovitvi imel slavnosten govor, v katerem je v izbranih besedah slavil požrtvovalnost mrtvih junakov, ki so padli za domovino, kakor nekoč Leonidas s svojimi zvestimi na prelazu Termophile.

(Po Glđ. Zt.: Tone Maček.)

TONE MAČEK:

STAVKA

*Stroji v tovarnah stojè, iz dimnikov se ne kadi,
kjer prej je kolesje šumelo, zdaj muhe brenčè.
Vratar — invalid zehaje za vrati sedi
in znamke kontrolne mu vse tam na tabli visè.*

*Pred vrati stojè ko vlite — v krojih mrke postave,
na cesti postajajo gruče prepahljih ljudi;
v umazanih čepicah in pisanih rutah se stikajo glave,
volja odločna v bledih obrazih gori iz oči.*

*Na delo hodimo dnevno dve uri po snegu in blatu,
on — pa se v Fiatu vozi k veselím zabavam!
Kos suhega kruha in voda kosilo je našemu bratu,
on — pa v izobilju, prevzetno se smeje postavam!*

*Garámo od zore do mraka, a deca naša gladuje,
on — pa se vozi v Benetke in na poklone v Berlin!
Hodimo v cunjah, družina nam v zimi zmrzuje,
on — pa podaril je dvorec bivši metresi v spomin!*

*Pa smo zdaj hrbte zravnali in se zavedli krivic,
pogasili smo ognje in ustavili strojev obrat...
Vsi solidarno za kruh in pravico, to je obupni naš klic,
ko nas beda mori in glad nas že stiska za vrat!*

*Za mrkimi čeli se snujejo misli in škripljejo lačni zobjè,
a pri mizi zeleni se bije boj, dva tabora si stojita nasprot.
Mlad človek razburjen kriči na cesti: »Hej možje!
On — se še upira! Vsi v Delavski dom na shod!«*

pogreša dandanes prepričevalnosti. Protestantizem odpoveduje v uri največje narodove stiske... Kaj naj bi vam, upoštevajoč vse zgoraj omenjeno o protestantski cerkvi, mogel povedati nekaj, kar bi vam moglo vzbuditi spoštovanje do nje?»

Značilna za sodobne protestantske sekte, ker kaže njih praznoto in nemoč, je tudi kritika dr. P. W. Dierbergerja, pastora v Great Fallsu, Ontana, ki piše med drugim:

»Preveliko važnost polagamo na zunanje razkazovanje vere, medtem ko posvečamo le malo pozornosti na nje notranjo vsebino. Nosimo sicer versko obleko, duha vere pa ne spoznavamo. Naša verska delavnost je prazna, ker si je nismo duševno prisvojili. Pokriva nas le tenka religiozna plast, pod katero ne bije požrtvovalno srce...«

Fašistična civilizacija v Abesiniji.

»Timesov« poročevalec javlja, da se vrše v Abesiniji množestvene eksekucije. V noči 14. maja so bile posebno številne.

Časnikar Van Paassen piše: »Mnogožestvene eksekucije so sedaj skoro vsakodnevni pojav v Addis-Abebi, Herrarju, Dessie in drugih abesinskih mestih... Pod pretevzo najneznatnejših prestopkov obkolijo vojaki vasi in streljajo s strojnimi vanje, dokler ne pade vse prebivalstvo pod streli... V Addis-Abebi in okolici je bilo postreljenih s strojnimi blizu 5000 oseb, večinoma v skupinah po 100 oseb.«

Graziani je dal nalepiti po Addis-Abebi razglas, da bo usmrčen vsakdo, ki bo zasačen, da nosi orožje. »Toda kmetje — piše

isti novinar — ne poznajo te naredbe in v notranjosti dežele tudi ne vedo, da je neguš že zapustil Abesinijo. Vkljub temu pa jih okupacijske čete črnosrajčnikov brez usmiljenja ustrelijo, ako najdejo pri njih orožje. Če iztaknejo v vasi tudi le en sam star meč, kaznujejo radi tega s smrtjo vso vas, može, žene in otroke...«

Abesinija v očeh italijanskega vojaka.

Nek mladi Istran, ki se je bil kot radiotelegrafist udeležil na italijanski strani abesinske vojne in je pred kratkim zapustil svojo posadko v Abesiniji ter prebengil na angleška tla v Kenijo, je dal tu novinarjem zanimive izjave o abesinski vojni, Abesiniji in razpoloženju italijanskih vojakov in delavcev v tej deželi. Med drugim je izjavil:

Pri odhodu v Afriko so prikazovali vojakom Somalijo v najprivlačnejši luči, ko so pa vojaki prišli tja, so bili do kraja razočarani, kajti čeprav so prevalili tisoče kilometrov po tej deželi, niso videli drugega kot gozdiče trnjevega drevja, edinega, ki v ondotni klimi lahko uspeva.

Razmerje med redno vojsko in milico je bilo napeto, radi oholosti in izzivalnosti slednje. V boj so pa posegali večinoma le motorizirani oddelki in somalski domačini.

Kar se tiče kolonizacijskih možnosti južne Abesinije, je dejal mladi Istran, da je pokrajina na vzhodu reke Djuba ravnina, na zapadu iste reke pa da ni našel drugega kot težko prehodne, puste in skalnate gore, čeprav kažejo zemljevidi tam ravnino. Vode škoro tni, vodnjaki stojè le poredkoma.

Dežela Fafan, ki je po pisanju fašističnih listov zelo bogata na vodi, trpi na suši velik del leta in ne daje vtisa, da bi se tam namakanje izplačevalo.

Ubežnik je dalje izjavil, da si nobeden v Abesinijo poslanih vojakov ne želi ostati tam, temveč da bi se vsi radi čimprej vrnili domov. Najbolj se bojijo, da jih ne bi država prisilila, da ostanejo kot kolonisti v Abesiniji. Med vojaki in delavci razsajajo mnoge hude bolezni. Delavci so radi nezdrave klime zboleli že po par dnevih dela.

Koliko je stal v svetovni vojni en mrtvec.

Neka pacifistična organizacija v ameriških Zedinjenih državah je po vsestranskih podatkih izračunala, koliko je stala svetovna vojna in koliko je ostalo v tej vojni mrtvih. Število mrtvih je delila s svoto, ki jo je svetovna vojna požrla in je na ta način ugotovila, da je za vsakega v svetovni vojni padlega človeka bilo potrebno 25.000 dolarjev izdatkov, da se ga je spravilo na oni svet. (To je približno 1.200.000 dinarjev za enega mrtveca.) Desetero živih bi si lahko izdatno pomagalo s svoto, ki jo je stal v vojni en sam človeški kadaver. (Mrtvih so izračunali v svetovni vojni 20 milijonov.) In še bi danes radi nekateri ponovili to blaznost.

Angleška delavska stranka je na svojem kongresu sklenila podpirati oboroževalno politiko britanske vlade. Pod vtisom nemških groženj sta tudi Francija in Belgija uvedli dveletno službovalne v armadi.

Smrt na grmadi

Marcel Griaule — I v. V u k:

Abesinija je danes dežela splošne pozornosti in raznih simpatij. Simpatije širokih ljudskih množic so v splošnem na strani nesrečnega abesinskega ljudstva. Dobro je, če nekoliko pogledamo v življenje in trpljenje tega ljudstva. Ta odlomek sem vzel iz neke potopisne knjige. Iv. Vuk.

...Dež lije. Velika sodna dvorana v leseni palači je vsa polna pare, ki hlapi iz belih halj bojevnikov, ki se tu suše. Zrak je poln vonja po masti in olju, s katerim imajo namazane glave.

Pred sodnim stolom sedi grbec Wouddié. To je dvorski norec in ob enem manifestacija med uglednimi in neuglednimi ljudmi. Tukaj častijo grbce, a jih ob enem uporabljajo za vse nelepe reči.

Ko je princ vstopil, norčavo oblečen norec vzdigne prestol nad svojo glavo. Ko princ sede, se zvija Wauddiévo močno, malo telo pod težo, ali vseeno dobro vzdržuje ravnotežje.

Obraz obtoženega je pameten in bojevit. Na hrbtu mu visi težak kamen. Ogromna veriga veže roke.

Princ ga ne zaslišuje sam, temveč šepeta vprašanja na ušesa svojega zastopnika, kateremu pravijo »kraljevska usta«. Postavlja mu vprašanje za vprašanjem. Obtoženi odgovarja na vsako vprašanje samo z eno, takorekoč skozi zobe iztisnjeno besedo:

»Pes. Pes.«

Ta divji dialog konča obsodba:

»Ogjena smrt v mušlinu.«

Kazen je prav za prav nezakonita. Tako sežigajo tiste, ki so poskušali ubiti kralja. Princ pa ni kralj, pač pa trdi, da bo nekoč kralj.

Poleg palače stoji mala, iz kamena zidana hiša, »vrela hiša« ji pravijo. Na tleh, v ogromni skledi mešata dva naga črna sužnja dišečo zmes. Ogenj meče sence po stenah. Znoj teče po blesteči koži sužnjev in se zbira na trebušnih brazdah. Tu in tam posegata z obema rokama v široke lonce in sipljeta iz njih v skledo svetlorumeno voščeno zmes, ki je pomešana z medom. Preden zopet vzameta v roke kuhače, obližeta roke. Naposled, ko je vse pomešano in segreto, vzameta ozke pasove mušlina. Pomakata te pasove-trakove v skledi in jih počasi vlečeta iz nje, tako da lahko vosek docela prodre v luknjičasto tvarino.

Eno uro pred usmrtitvijo prinese šest evnuhov obsojenca. Obsojenec se od udarca po glavi zruši nezavesten

V Nemčiji je bilo ločenih 13.400 zakonskih parov samo v drugem četrtletju letosnjega leta. Uradno poročilo pravi, da je to za 10.4% manj kakor v prvem četrtletju. Vsi ti zakoni so večinoma neprostovoljno raztrgani, ker je ta ali oni zakonski drug imel v sebi kaj židovske krvi in je po novih zakonih vsak Nемеc ali Nemka hudo kaznovana, če bi se »oskrunila« s tako krvjo. Vodilni krogi sicer pravijo, da so zaščitniki družine, a v takih slučajih jim niso niti najnežnejša čustva mar.

Kako se to vjema? Na letošnjem nacionalno-socialističnem kongresu v Nürnbergu so Hitler in njegovi sodružniki posebno srdito napadali sovjetsko Rusijo, ki so jo imenovali deželo židovskega boljševizma, odkoder židovstvo raznaša nalezljivo bole-

zen boljševizma po vsem svetu, ki se ima samo današnji Nemčiji zahvaliti, da ga ta »kuga« že ni uničila. V zahvalo za uslugo čuvarja zapadno-evropske kulture pred židovskim boljševiškim kaosom, zahteva Hitler od ostalih držav, da vrnejo Nemčiji vse njene bivše kolonije in da ji puste proste roke na vzhodu, da si more prisvojiti južnoruske žitnice in uralske rudnike. Ampak Hitlerjevih gromovščin smo že vajeni in privoščimo tudi Nemcem njih skromne želje, vendar bi pričakovali od »čiste nordijske rase« več doslednosti. Kajti nemški tisk v isti sapi hiti dopovedovati svetu, da arabskim pokoljem Židov v Palestini ni nihče drug kriv, kakor boljševiško-židovski emisarji iz sovjetske Rusije, ki hujskajo v Palestini Arabce proti Židom in jih zato do-

v pepel. In zdaj mu začno vsak ud posebej ovijati v tisti vroči mušlin, ki je premočen z voskom. Tvarina je še vroča in mehka ter se tako trdno stisne in privije na telo. Ko je ovit, ga postavijo na noge.

Mrtvaška obleka je gotova.

Množica na sodnijskem trgu je nemirna. Na vzvišenem mestu sedi princ. Postavljena je mala grmada iz cedrovine.

Nastaja tmrak. S polja se sliši mukanje krav. Vonj po medu žive sveče se čuti v zraku.

Princ se nagne h »kraljevskim ustom«.

»Zažgati.«

Naj omenim tu iskro človečnosti. Nek evnuh se je onesvestil. Ali princ, dostojanstveniki, grbec in krvnik se ne zganejo. —

Ogenj nalahno zaprasketa. Vonj po medu postaja vse močnejši... Prilete roji čebel, ker jih ta močan medov vonj privablja. A dim jih odganja. Majhni, modri plamenčki plapolajo okrog mrtvaške halje obsojenčeve.

Stražar sune z nogami psa, katerega cviljenje oglušča smrtni krik obsojenčev.

Štirje najvišji dostojanstveniki obstopijo grmado. To so poveljnik garde, ki je ubil že 25 sovražnikov, 5 slonov, 10 levov in 3 nosoroge. Poveljnik straže, »za red in mir«, ki je ubil že 15 sovražnikov, 3 slone in 10 levov. Poveljnik levega krila in kot četrti, poveljnik desnega krila, kateremu po domače pravijo »morilec«.

Človek, ki se kadi in gori v njihovi sredini, poskuša vse, da skoči z grmade. Naenkrat skoči tako visoko, kakor človek sploh ne more skočiti. Zvrne se po tleh. Tisti štirje dostojanstveniki ga z divjim preklinjanjem dvignejo in drže na ostrinah kopja. Peklenski prizor — da, ta izraz je še preskromen.

Živo telo gori s plamenom, 5 metrov visokim.

Divje orgije pijanstva, zaslepljenosti in strahu, smrtna naslada in okrutnosti, objamejo množico. Divja pesem gluši grozne smrtno krike obsojenčeve...

Naposled je končano.

Opirajoč se na dveh moških, koraka princ okrog trupla.

Ko odvijajo truplo, se vidi: Nesrečen človek je tako jokal, da so ostale njegove oči popolnoma nepoškodovane od ognja. Gledale so vse velike, sveže in prodirno, kakor oči živega človeka, in strašna obtožba in prokletstvo je bilo v njihovih očeh.

bro plačujejo. Ta je pa precej debela. Po istem kalupu se je tudi nek slovenski dnevnik zaletel, ko je pisal, da so revolucijo v Španiji začeli židovski komunisti.

Tudi na Japonskem je bila pred kratkim ustanovljena nacionalna delavska fronta, na ukaz ministrov za vojno in za mornarico, ki sta izdala strogo naredbo, da se morajo vsi državni in javni uslužbenci, kakor železničarji, poštni uslužbenci, občinski, javnopr prometni in mornariški uslužbenci in tako dalje v nji organizirati, sicer bodo odpušteni. Nič čudnega, če se to uslužbenstvo boji grožnje in pristopa, tako da tudi evropsko meščansko časopisje z veseljem poroča, kako stotisoči izstopajo iz svobodnih sindikatov in se vpisujejo v nacionalno fronto.

To morajo zdržati Vaši zobje:

36 ur čiščenja zob!

V teku enega leta čistite toliko ur Vaše zobe — koliko šele v celem Vašem življenju! Ali se torej ne mora storiti vse, da bo čiščenje zob čim prizanesljivejše?

3 PREDNOSTI

jamčijo za Sargov Kalodont:

1. blaga pena specialnega ustnega mila temeljito čisti zobe tudi tam, kamor ne doseže ščetka.
2. izredno fina sestavina prizanesljivo čisti zobno sklenino.
3. sulforicin-oleat Dra Bräunlicha odpravi polagoma nevarni zobni kamen in prepreči, da se ne naredi drug.

ZATO VZEMI **SARGOV KALODONT**

PROTI ZOBNEMU KAMNU

DOMAČI IZDELEK

Barake podirajo

V l a d i m i r R i j a v e c :

Če bi še kdaj prišel Kristus na svet in če bi še hotel biti Bog ponižanih in razžaljenih, tedaj se v svoji ponižnosti gotovo ne bi več rodil v hlevu, ampak v baraki. V bivališču današnjega trpina.

Barake. Pred njimi dvorišča in vrtovi.

Da, barake! Pa ne malo število: saj se je v njih naselila večina delavstva, uslužbenega po mestnih tovarnah in obratih. Ni jih sem vlekle udobje; primoral jih je, — sicer normalen, — toda vendar premajhen zaslužek: borih osemnajst dinarjev dnevno. Naj bi zahtevali s tem kaj več kot stanovanje v baraki?

Igor je bil podnajemnik pri Cenku. Pravzaprav že ni več vedel, ali je še podnajemnik, ali je stanovanje že njegovo. Pred letom dni je Cenku umrla žena; pred tremi meseci še otrok. Oba za jetiko. In v teh treh mesecih se je, prej tako solidni Cenek, popolnoma spremenil. Preveč naenkrat ga je bilo udarilo. V prvem času ni vedel ne kam, ne kaj bi. Začel se je zatekati v cerkev, kar sicer ni bila njegova navada. Ostajal je tam ure in ure. Tudi z župnikom se je mnogo pogovarjal, toda odkar ga je ta hotel potolažiti češ: Bog tepe najbolj onega, ki ga ima rad, — ga ni bilo več na spregled. Cerkvenega praga sploh ni prestopil več. Na delo je hodil neredno. Če je že prišel, je zvečer gotovo zavil v gostilno in ni bilo redko, da je prišel domov šele zjutraj. Za deset let postaran. Prebudil je Igorja, se mu blazno smejal in mu vedno in vedno pripovedoval:

»Igor! Hp! Bog — hp! — me ima rad, zato — hp! — me tepe! Igor! Hp!«

Igor ga je miril in ga počasi pripravil na druge misli in drug pogovor, dokler ni Cenka premagala utrujenost, da mu je zdrknil kar ob postelji na tla in zaspal. Prenesel ga je v posteljo, ter ga gledal, gledal. Kako so ga spremenili zadnji meseci! Zavrgel se je in postal pijanec. Ali je res postal pijanec? Mar so vsi pijanci res pijanci? Ni morda med njimi tudi takih, ki jih globji vzroki silijo, da se opijajo?!

Stanarino je sedaj plačeval Igor. Tudi stanovanje je pospravljalo, — kolikor je utegnil, — on.

Streha je pričela puščati. Če je zjutraj domneval, da bo dež, je postavil na mesto, kamor je skozi luknjo kapala voda, velik lonec. Sicer se pa radi tega ni pritoževal. V dnevih, ko je bil sam doma, mu je bilo še celo prijetno, če je deževalo. Prijeten mu je bil šum dežnih kapelj, padajočih na streho: kar videl jih je kako se na njej razbijajo in tvorijo nizke, toda goste oblake bele megle. In kaplje, ki so padale v lonec, so mu s svojimi udarci sličile udarcem, ki jih je vsak dan poslušal pri svojem delu, mu enakomerno pele in pripovedovale:

»Tik, — tok, — tok, — —«

»Barake bodo podrli!«, se je nenadoma in sam Bog ve odkod, razneslo med neštevilnimi prebivalci. Spočetka ni hotel tega nikdo verjeti; — vsakemu se je zdelo nemogoče, da bodo podirali naenkrat ono, kar je stalo že cel vek. Toliko in toliko let! Sedaj v teh časih!

Čez par dni se je vest izkazala žal za resnično. Mestno lepševalno društvo je na zadnji občinski seji sprožilo pereče vprašanje delavske kolonije. Barake nikakor niso mestu v okras; škodujejo tujskemu prometu in pametno ter koristno bi bilo, da bi se na mestu, kjer sedaj stojijo, uredil velik, lep park. Saj tujski promet je dandanes važna postavka narodnega gospodarstva! Odgovorni činitelji so res uvideli potrebo, da se stvar čimprej uredi, — in podiranje je bilo malodane soglasno sprejeto. Vest o podiranju je bila torej le resnična; njena resničnost pa je bila še bolj potrjena s pismenimi pozivi stanovalcem, naj se v določenem roku, — do tega in tega dne, — izselijo.

V koloniji je nastala mala revolucija. Razumljivo.

Gruča tukaj. — gruča tam. Razburjeni pogovori. Jok. Jeza.

»Hudiča! Kje bom iskal sedaj drugo luknjo?«, je zaskrbelo nekoga.

»Ah! Saj ne bodo tako kmalu podirali!«

»In kaj če bodo?«

»Sicer pa ni treba, da se kar tako, meni nič, tebi nič, pustimo. Pojdimo na magistrat! Morda se bo vendar dalo kaj urediti ali spremeniti.«

»Kaj bi hodili! Saj nima smisla! Čemu bi se upirali! Podrli jih bodo tako ali tako!«

»Da! Kar podrli jih bodo! Če jih že hočejo, zakaj nam niso poprej preskrbeli drugih stanovanj. Sicer pa kar molči! Za nobeno stvar ne premakneš svoje zadnjice, kadar se nanjo vsedeš!«

»Molčita vendar že enkrat! Nikar si ne bodita večno v laseh kot pes in mačka!«

»Dvomim tovariši, da bo kaj z deputacijo. Za prevelike socialiste nas imajo. Še za bolj rdeče, kot smo v resnici! Sicer pa poskusimo!«

Po dolgih debatah so se zedinili. Še celo tako borbeni so postali vsi, da jih je hotelo v deputacijo več, kot je bilo potrebnih.

Igor je bil vodja deputacije. Čeprav le priprost delavec, si je vendar s knjigami in pri vseh mogočih predavanjih pridobil toliko znanja, da je mogel neprisiljeno nastopati tudi v višjih krogih. Tovariši so to dobro vedeli in zaupali so vanj. Močnejše so se čutili, kadar je bil z njimi.

Ta dan barakarji niso šli na delo. Večina je hotela spremiti deputacijo do magistrata, da bi mogla čimprej izvedeti, kako in kaj je s stvarjo. Bržkone pa so prav s tem pogrešili, kajti sprevod je, — posebno sedaj v dobi štrajkov, — vzbujal nedvomno mnogo pozornosti. Razumljivo, da ni ostal prikrit tudi skupini »Borcev«. Bili so to kulturno-politična organizacija, katere pokret se je posebno v zadnjem času zelo razmahnil v višjih krogih in med študenti. Zadnje je privlačilo najbrž predvsem to, ker se je mnogo govorilo, da bo članom te organizacije, kot zvestim nacionalnim borcem, dovoljeno nositi orožje. Organizacija je imela precej stikov s cerkvenimi krogi, — zato je umevno, da njeni pripadniki niso gojili prevelikih simpatij do naših barakarjev. Da je bilo to res tako, je dovolj jasno pričalo dejstvo, da so nazvali delavsko kolonijo: »Rdeče barake«.

Deputacija je vzbudila njihovo pozornost že takoj, ko so stopili iz svojih društvenih prostorov. Niso si mogli kaj, da si jo ne bi ogledali nekoliko bliže.

»Hola fantje! Rdeči gredo!«, se je oglasil nek študent iz skupine »Borcev«, ter se mimogrede ozrl za mično frajlico v rdečepikčasti obleki.

»Saj veš ti mlečnozobec, da rdeče nase vleče.« mu je odbrusil Igor. »Sicer si pa še premlad, da bi se s tabo menil! Kar mirno pojdi naprej in nikar ne izzivaj.«

Igor je silil svoje naprej. Preveč resno stvar so imeli pred sabo, da bi se mogli spuščati v prerekanje in izgubljeni čas. Skupina »Borcev« je krenila za njimi in postajala vedno bojevitejša.

»Kmalu boš molčal ti barakar!«, se je repenčil isti štu-

dent. »Saj vemo kam in po kaj greste! Toda ne nadejajte se preveč! Tam so naši ljudje! Nikakega usmiljenja ne bodo imeli z vami — s socialisti!«

Morda bi bilo še vse mirno poteklo, da se ni baš med tem prerekanjem pridružil deputaciji, — Bog ve odkod, — Cenek. Precej okrogel in dobre volje je izgledal, — prav pripraven za sodelovanje v perečem sporu. Nikdar se ni mešal v politiko; nikdar se ni udeleževal sestankov, ki so jih ob nedeljah in drugih prostih večerih prirejali njegovi tovariši; — toda sedaj, — v vinu bo menda res resnica! — je privrelo iz njega, kar je občutil podzavestno:

»Dol z županom! Dol s krvosesi! Fuj! Živijo demokracija! Živijoooo!« je kričal na ves glas.

»Cenek, daj mir! Prosit smo prišli, ne demonstrirat!«, so ga mirili tovariši.

Napetost je naraščala. Stražar, ki je oddaleč opazoval sumljivo gručo, se je približal, — sam pa se ni upal posredovati. Toda nujno potrebno bi bilo! Kako?

Srečna ideja mu je močno olajšala rešitev. Stopil je k mestnima uslužbencema, ki sta spirala cesto. Nista se mu mogla upirati, ko jima je vzel iz rok cev ter nameril vodni curek na vročo maso, ki se je s somišljeniki ene in druge strani in nič manj z radovedneži, močno povečala.

Mrmranje, šum in kričanje je napolnilo ulico. Še enkrat in zadnjikrat se je mogel Cnekov glas povzdigniti nad vse to:

»Živijo svoboda! Dol buržo —«

Ni utegnil izkričati zadnje besede. Močan curek vode je opravil svoje in Cenek je bil, — kljub ponočnemu popivanju, — na mah trezen. Tudi drugim se ni godilo bolje. Vsi so se ohladili in ulica, — prej še tako živahna, — je bila v par trenutkih izpraznjena. Spor je bil rešen. Še celo na nekrvav način.

Z deputacijo seveda ni bilo nič. Po takih dogodkih bi jih, — čim bi se pokazali v poslopju, — vrgli čez prag.

Igor se je ves izmučen od dela in stikanja za novim stanovanjem, vračal pozno zvečer domov. Sedaj, ko je smisel za vsako prošnjo in s tem seveda tudi vsako upanje, da ne bodo podirali, odpadlo, — je vsak večer po delu obredel vse predmestje, da bi kjerkoli našel kakšno sobico, ki bi mu po ceni odgovarjala. Tako tudi danes. Še bolj izmučenega se je čutil, ker mu je bilo mraz od dežja, ki je že ves dan padal in ki ga je močil, kjer se ni mogel skrivati pod pristreški.

Razburjeni glasovi na dvorišču mu niso obetali nič dobrega. Oči, navajene teme, so mu kmalu povedale, da ne samo z ljudmi, ampak tudi z barakami ni nekaj v redu. Brez streh so bile... Stanovalci so se sicer po nesrečnem izidu deputacije namenili, da se ne bodo umaknili, pa naj pride kdorkoli; — toda taktika onih, ki so ukazali podiranje, je bila boljša. Pričeli so podirati strehe. In to v največjem dežju! Voda je opravila svoje dvakrat: pri demonstraciji in pri deložaciji. Barakarji so morali, — hočeš-nočeš, — v naglici znašati svoje stvari v razne zaklone, da bi jim do kraja ne zgnilo še ono, kar je že sumljivo dišalo po gnilem.

Prav sedaj so odnašali tudi Igorjeve in Cnekove stvari. Seveda vse premočene. Nem srd je objel Igorja. Čutil se je po krivici tepenega. Mislil je, da ga bo razneslo, toda iz sebe ni spravil več kot:

»Fuj! Ničevno!«

Cenek se je to noč obesil. Slabo stanovanje mu je požrla ženo in otroka, včeraj je izgubil delo. — danes so mu podrli še stanovanje. Kaj mu je ostalo? Samo še prijatelj, ki pa mu ni hotel biti v breme.

Prostor, kjer so stale barake in ki je bil namenjen za park, je ostal še dolgo, dolgo časa nespremenjen. Krasili so ga tu pa tam poganjajoči šopi trave ter kosi razbite opeke, ometa in starih desk.

St.:

Humor na sodniji

1.

Jurij Cmok se sprehaja po gozdu. Kar naenkrat zagleda samomorilca, ki se je ravnokar obesil na drevo. Cmok hitro skoči tja, odreže vrv, samomorilec pade na tla in se pri tem nekoliko potolče, toda glavno je, da je Cmok samomorilcu rešil življenje. O tem dogodku je zvedela policija, ki je po uradni dolžnosti napravila poročilo na pristojno državno tožilstvo. V tem poročilu je zabeleženo, da je samomorilec pri tistem padcu zadobil »lahke telesne poškodbe z vidnimi znaki in posledicami v smislu § 431 avstrijskega kazenskega zakona.« Po tem paragrafu je kaznjiva vsaka malomarnost, ki ogroža življenje, zdravje in telesno varnost ljudi in povzroča kakšni osebi telesne poškodbe v omenjenem smislu. Državno tožilstvo — dogodek se je vršil v predvojni Avstriji — je predlagalo kaznovanje Cmoka radi prestopka po § 431. Cmok je bil zelo neprijetno presenečen, ko je dobil vabilo kot obdolženec.

Pri razpravi je kazenski sodnik Cmok raztolmačil pomeni navedenega paragrafa in pristavil: »Jurij Cmok, obdolženi ste, da ste z neprevidnim odrezanjem vrvi, pri čemer ste sicer — kar je samo na sebi zelo hvalevredno — rešili samomorilčevo življenje, ogrožali njegovo življenje, zdravje in telesno varnost in povzročili lahke poškodbe z vidnimi znaki in posledicami.«

»Torej, ako vas prav razumem, gospod sodnik,« reče Cmok, »bi bil jaz, ko sem zagledal visečega samomorilca, praviloma moral teči domov po blazino in šele, ko bi samomorilec dobil blazino pod noge, bi se smelo vrv prerezati.«

Tem besedam Cmoka je sledil bučen smeh mnogobrojnega občinstva. Tudi sodnik se je muzal in je Cmoka oprostil.

»To vam pa slovesno obljubim, gospod sodnik,« je rekel odhajajoči Cmok, »ako bom še kedaj našel kakega visečega samomorilca, ga ne bom odrezal, ker nočem imeti sitnosti pri sodniji.«

2.

Dr. Spassvogel, kazenski sodnik pri nekem podeželskem okrajnem sodišču v predvojni Avstriji, dostojanstveno v talarju in z baretom na glavi sedi za zeleno mizo v razpravnih sobi. Z najstrožjim inkvizitorskim pogledom sodnik fiksira onkraj mize stoječega in od strahu trepetajočega razcapanega vagabunda Ištjana Ciganoviča, ki je bil zasačen pri beračenju. Poleg sodnika sedi istotako dostojanstveno umirovljeni žandarmerijski stražmojster Pluto Cerberus, ki na tem sodišču zastopa državno tožilstvo. Kot tretja uradna oseba prisoten je zapisnikar Jeremija Tintenkuli, kateremu neprenehoma glasno kruli prazni želodec, kar ni popolnoma v skladu z sodnim dostojanstvom.

Obdolženec skesano prizna inkriminirano dejanje.

Sodnik zaključi razpravo in svečano razglasi sledečo drakonično obsodbo: »Obdolženec Ištvan Ciganovič je kriv zločinstva potepanja in beračenja in se v smislu tozadavnih paragrafov obsodi na smrt na vešalih.«

Obsojenec prestrašen pade na kolena in prosi za milost.

Sodnik nato izjavi dostojanstveno: »Sodni dvor se umakne v posvetovalnico in se bo posvetoval v vprašanju pomilostitve.«

Nato z najresnejšim obrazom odkoraka iz sobe »sodni dvor«, namreč sodnik, funkcionar državnega tožilstva in zapisnikar.

Trepetajoči obsojenec se popolnoma zaveda, da njegovo življenje visi le še na tenki nitki.

Po daljšem »posvetovanju« se končno vrne »sodni dvor« in sodnik ob grobni tišini razglasi sledeči sklep: »Sodni dvor je sklenil, da se z ozirom na razne olajševalne okolnosti spremeni smrtna kazen v 12 ur zapora, katere je obsojenec že odsedel, ker je od včeraj tu zaprt.«

3.

Preiskovalni jetnik Zgagoslav Podurhovič je bil ravno zaslišan od preiskovalnega sodnika. Nato je jetniški paznik gnal Podurhoviča po hodniku sodnega poslopja proti jetnišnici. Kar naenkrat pa se je Podurhovič pazniku iztrgal, se spustil v beg, smuknil na prsto in dirjal po glavni cesti proti kolodvoru, zasledovan od biričev.

Ravno v tisti dobi so se v dotičnem mestu vršile olimpijske športne tekme. Na glavni cesti je bilo vse pripravljeno za maratonsko pešdirko. Na obeh straneh ceste je v špalirjih čakala tisočglava množica. Ko se je pojavil urni dirkač Podurhovič, je publika pozdravila z burjanimi ovacijami tega bliskovitega tekmovalca, ki je v sijajnem spurtu dosegel nov svetovni rekord. Podurhovičevi zasledovalci so sicer kričali »Držite ga!«, toda ti klici so popolnoma utonili v rabuki.

Ko je Podurhovič prisipihal do kolodvora, kjer je bil cilj tekmovanja, je svoje zasledovalce pustil daleč za seboj. On bi se bil rad izgubil v množici, toda nekateri navdušeni športniki so ga dvignili na rame, mestni župan pa je zmagovalca objel in poljubil ter mu izročil zlato kolajno.

Podurhovič pa te zmage ni bil nič kaj vesel, ker takoj nato so ga tisti biriči zgrabili in zopet utaknili v zapor, toda brez zlate kolajne.

Dr. Stachel:

Celjski grofje

Ti grofje so že vsi pomrli,
Zaklali so jih in požrli,
In celjski grad je za ruina,
Razpadajoča razvalina.

Usoda grofov res je bridka,
Še v grobu nimajo počitka.
Iz groba vlačijo jih tisti,
Pisatelji in komponisti.

Najprej »Teharski plemiči«
S poskočno godbo so prišli
In »Urh grof celjski«, istočasna
Domača opera prekrasna.

Dramatik Novačan obeta
Nam trilogijo mnoga leta,
Pa k sreči šele prvi del
»Grof Herman celjski« je izšel.

Zupančič Oton eno samo
O grofih je napisal dramo.
To je »Veronika Deseniška«
(Nam ljubša je pečena piška).

Dramatik mladi Bratko Kreft
Se že razume na svoj g'šeft.
Krvavo dramo je napisal,
Zverinske grofe v njej orisal.

V obliki nemškega romana
Je tudi Wamprechtsamer Ana
Te grofe zila iz peresa,
Nakar je Ana šla v nebesa.

Zdaj dr. Stachel se ogreva,
Pa v slabih verzih grofe opeva.
Usoda grofov res je bridka,
Še v grobu nimajo počitka.

Dr. Stachel:

Duhteči jim »Rožmarin«

Žane v kino hodi rad
Se zabavat, krohotat.
Ko na cesti on stoji,
Pade mu plakat v oči:
»Čuj, Ljubljana, čitaj, stoj!
Tu premijera je nocoj.
Stopercentni govoreči,
Zvočni, vidni in duhteči
Čisto nov in jako fin
Filmski slager »Rožmarin«.
Radoveden in vesel
Žane je k predstavi šel,
Nos njegov je jako fin,
Vohat' hoče »Rožmarin«.
Rožmarin ima svoj duh,
Če je frišen al' pa suh.
Je vratar pri vходу stal
In občinstvu svetoval:
»Vsak naj vzame, prosim vas,
Plinsko masko pred obraz.«
In ubogali so vsi,
Žane pa ubogal ni.
Ampak si pripravlja nos,
Da bo »Rožmarinu« kos.
Čisto polna je dvorana
In predstava razprodana.
Že se čuje zvok poskočni
In prične se »Tednik zvočni«.
Zdaj na platnu zažari
Laško mesto Napoli.
Ribji trg napolitanski,
Rajski biser italijanski.
Mandolina sladko svira,
Mlad Caruso tremolira.
Film seveda je duhteč,
To je Žanetu odveč.
Strašen vonj mu v nos udari
In užitek mu pokvari.
Žanetu postane vroče,
Zadušiti njega hoče.
Ko pa filmska točka mine,
Penetrantni vonj izgine.
Žane k sapi je prišel,
Plinsko masko si želel.
Žane pa brez nje ostane,
Ker so vse že razprodane.
Druga točka dela zgago:
Velemestni film »Chicago«,
Ker prikaže se grozanska
Klavnica ameriksanska.
Infernalično duhti,
Žane skoro omedli.
Koj nato pa že prične
Tretja točka: »Našice«.
Ta odeur je neizprosen
In popolnoma neznosen.
Žane divje zakriči:
»Oj Chicago, Napoli!
To je bilo še nebeško!
Našice — pa ni človeško!
Kvišku plalne ubogi Žane
In pobegne iz dvorane.
Zunaj se je Žane zgrudil,
Mu zdravnik pomoč je nudil,
So rešilni voz pozvali,
Žaneta v špital peljali
Dolgo bilo je trpljenje,
So rešili mu življenje,
Toda Žane v film duhteč
Ni povohal nikdar več.

Svobodna gospodinja

Do svetovne vojne je v moškem in ženskem svetu neizpodbitno veljalo naziranje, da je gospodinjstvo osnovna, najnaravnejša, najprvotnejša in najpristnejša poklicna naloga sleherne ženske. Danes so pa tozadevno mnenja že precej deljena. Večina mlade ženske generacije to naziranje odločno zanika in pobija, dočim ga starejša ženska generacija še vedno zagovarja. Istotako poudarja izvesten odstotek moških vedno in ob vsaki priliki, kolike važnosti so naloge gospodinjke in vedno glasneje govori o notranji zvezi med gospodinjstvom, narodnim in svetovnim gospodarstvom. Toda to priznanje važnosti gospodinj-skega dela je zrastle iz sebičnih nagibov, na reakcionarnih tleh, tako priznanje je samo hotna ali nehotna, včasih zavestna, včasih podzavestna priprava za bojni pohod, ki naj odvrne ženske od javnega udejstvovanja, ki naj potlači ženski vpliv v našem javnem življenju in usmeri mlade in sveže ženske moči na stranske tire, da bi ne korakale nevzdržno naprej.

Prav gotovo je popolnoma podrejenega pomena, da-li je gospodinjstvo poročeni ali neporočeni ženski glavni oziroma edini ali pa postranski oziroma drugoredni poklic, ker je to osebna zadeva vsake posamezne. Ko je v najnovejšem času ženska razmahnila svoje moči in dosegla enakopravnost, je doživela v samostojnem poklicu izven doma zavest lastne moči in občutila veselje, da sme javno sodelovati pri vseh nalogah človeštva. Takrat se je zazdelo mnogim ženskam, ravno najkrepkejšim in najizrazitejšim osebnostim, da je gospodinjstvo delo resnično podrejenega pomena, ker se giblje delo gospodinjke samo v mejah štirih ozkih sten, pa še tam je komaj omembe vredno. Vse to, kar prizadene gospodinjki obilico truda, n. pr. vsakdanja hrana, je nekaj ur kasneje, ko je bila požuta, že tudi pozabljeno. S snaženjem in pospravljanjem sob in z drugimi gospodinjstvenimi deli mora začeti vsak dan iznova, kar se jim zdi dolgočasno. Zato ni čuda, če se čutijo mnoge ženske, ki so samo gospodinjke, nekako ponižane in prikrajšane. Z zavistjo opazujejo vsako samostojno žensko, pa če ima še tako nehvaležen posel v tovarni, trgovini ali uradu, zdi se jim, da njih gospodinj-skega dela nihče ne prizna, da se nikjer ne pozna. Posebno tiste gospodinjke, ki so imele pred poroko drug poklic, mislijo pogosto s hrepenenjem na svoj prvotni poklic, o kaerem se jim zdi, da jih je vse bolj zadovoljeval in izpopolnjeval. Pogosto se zgodi, da privede takšno živo hrepenenje po prejšnjem poklicu v zvezi z osebnim omalovaževanjem gospodinjkega poklica gospodinjko do resnih nesoglasij z družino.

Tako stališče je pa zmotno. Gospodinjstvo je danes še važnejša naloga kakor kdaj prej, tudi če se je zunanji delokrog gospodinjke v marsičem spremenil. V naši dobi, ki

stavi na posameznika tako velike zahteve, je neizmerno važno, ako ume gospodinja ohraniti vse člane svoje družine duševno in telesno zdrave in čvrste, da bodo stali trdno in močno sredi življenjskega boja. V današnjem hudem in trdem življenjskem boju nudi slehernemu človeku najvažnejšo oporo prijeten in ugoden dom in zato ni mogoče dovolj obsoditi onih gospodinj, ki bodisi z zapravljenostjo ali s skopuštvo, bodisi z lahkomišelnostjo ali večno jezavostjo, s površnostjo ali s pretirano natančnostjo pode družinske člane od doma. Prav zato, ker lahko dobimo dobre in koristne člane človeške družbe samo iz domov, kjer vlada dobra gospodinja, je vprašanje sodobne gospodinjke tudi eno najvažnejših vprašanj sodobne družbe.

Ker je poklic gospodinjke prav posebno še v današnjih časih nadvse važen, je zato tudi vreden, da se ga loti sleherni ženska, ki si je ta poklic sama izbrala ali pa so jo razmere k temu prisilile, z ljubeznijo in veseljem, da vloži vanj vso ustvarjajočo moč svoje osebnosti. Gospodinjki poklic lahko žensko notranje še mnogo bolj izpolnjuje in zadovoljuje kakor vsak drug poklic. Vsakdanje gospodinj-sko delo nudi neprimerno več možnosti za razcvit in povzdigo lastne osebnosti kakor delo v večini drugih poklicev. Skoraj v vseh poklicih izven doma mora danes samostojna ženska opravljati le maloštevilne, v svoji enoličnosti notranje ubijajoče gibe in kretnje, n. pr. delavka v tovarni, strojepiska v uradu itd., in le malo je poklicev, ki človeka tudi notranje zadovoljujejo. Med temi redkimi pa je prav gotovo gospodinjki poklic. Nikdar končano gospodinjstvo delo je sicer res težavno in mučno, a ne nehvaležno. Če ustvarja gospodinja čudeže in če skuha družini z najskromnejšimi sredstvi tečno kosilo, izvrši s tem izredno važno in hvaležno delo, četudi bo treba zvečer pripraviti spet večerjo, drugi dan znova kosilo itd. Katera zna gospodinjstvo delo posmatrati s te strani, ji bo tudi šlo gladko in uspešno izpod rok.

Biti dobra sodobna gospodinja je pa danes nad vse težko, kajti naš čas stavi delovanju gospodinjke povsod velikanske ovire, n. pr. pomanjkanje denarja, preobremenjenost gospodinjke, ki je s tem v zvezi in še mnogo drugega. Tako je za gospodinjko vedno težje ustvariti svoji družini zunanje in notranje čim bolj ugodne pogoje za uspevanje, kar bi pa bilo potrebno, ker postaja naše življenje vedno bolj zapleteno in zamotano. Zato rabimo mnogo dobrih sodobnih gospodinj, ki bodo same močne, skladne in enotne osebnosti, ki bodo vtisnile svojemu domu v notranjem in zunanjem pogledu pečat svoje osebnosti, ki bodo prešinjale s toploto svoje bogate duševnosti vse člane svoje družine.

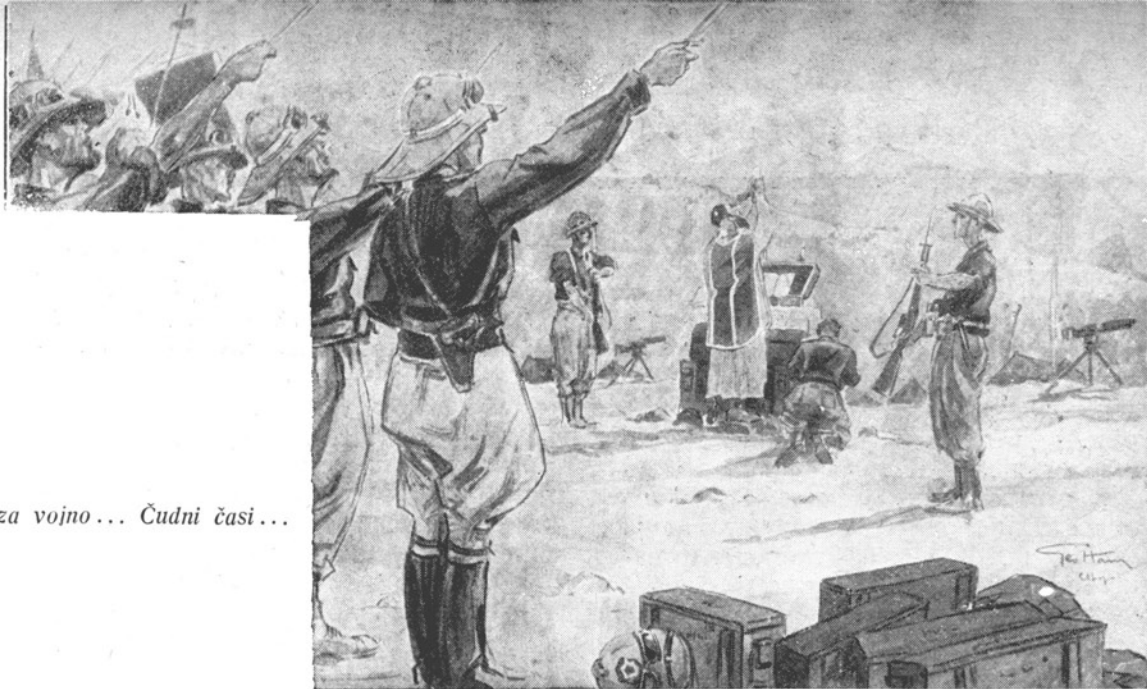
Ž E N S K O R A Z N O

Gospodinja in varčevanje.

31. oktober je mednarodni dan štednje, ki naj spomni vsako leto znova ljudi na ves ogromni pomen varčevanja. Večini gospodinj pomena varčevanja ni treba razlagati, saj se je varčevanju priučila v vsakdanji trdi borbi za dobrobit družine. Vendar pa je tudi veliko število takih žensk, ki var-

čevanja ne umejo, ki menijo morda, da se pravi varčevati nesmiselno in brezobzirno grabiti in nositi na kup. Pravilno varčevanje ne obstoji v tem, da kaj prihraniš na svojo lastno škodo, na škodo družine ali svojega bližnjega. Za zdravo in tečno hrano, primerno stanovanje, obleko in obutev, za izobrazbo, za pomoč bližnjemu in za skupno stvar je treba vedno izdajati po najboljših močeh in pri tem ne škopariti.

V večini slučajev razpolaga gospodinja s sredstvi, ki so družini na razpolago za preživljanje. Njena naloga je, da razdeli denar za vse leto za vsak mesec in za vsak dan pravilno in enakomerno. Za one večje izdatke, ki so neizogibni, za stanovanje, za odplačevanje morebitnih določil itd. je treba brezobzirno štediti do skrajne možnosti, tudi če si mora družina pritrpati ono, kar bi si najbolj želela. Zavest, da ni treba ni-

Molitev za vojno... Čudni časi...

Belec in črnka

Seksualno vprašanje v ameriškem rasnem problemu.

Dasiravno smo Evropci še pred par leti dostikrat zmajevali z glavami, če smo slišali o ameriški rasni borbi in o pogostih krvavih linčanjih, vendar smo to še nekako razumeli, saj je bil to boj med belim in črnim. Danes pa gledamo isto rasno borbo sredi Evrope, pa ne med belim in črnim, ampak med belci samimi. Vloga ameriškega črnca je vsiljena nemškemu Židu. In kakor je dvomljiva superiornost belega Amerikanca nad njegovim temnim bratom, tako je dvomljiva superiornost germanske rase nad ostalimi indogermanskimi rasami.

V ameriškem mesečniku »Nova generacija« je profesor-črnc William Pickens), objavil zanimiv članek o vprašanju mešanja rase v Ameriki, ki ga tu priobčujemo.

T. M.

Če črnc tudi zase zahteva pravico in enakost, se ga v obrambo takoj opozarja na vprašanje mešanja rase.

V Ameriki je treba dosti poguma, seksualno vprašanje radi vprašanja samega javno obravnavati. Mogoče bodo te moje vrstice javno diskusijo in samostojno sodbo o tem vprašanju vendar sprožile na sledeči podlagi:

Da je zahteva po prepovedi mešanja ras bila vedno združena z gospodarsko grabežljivostjo in najbolj glasno tam, kjer je bilo izkoriščanje in zatiranje najhujše.

Da sovražnost rase in polti ni instinktivna, kar je pri otrocih in nedotaknjenih (neciviliziranih) rasah lahko opaziti, kakor tudi ne, — čeprav se to smešno zdi, — v odnosih med gospodujočo raso in med onimi ki ji morajo služiti.

Da ni bioloških mej med dvema poljubnima takozvanima človeškima rasama in da se pseudoznanstvene trditve postavljajo lahko v prilog te ali pa tudi nasprotne rase.

Da, čeprav sta problem seksualnosti in »čistosti rase« zelo priljubljena propagandna argumenta povzročiteljem ameriških linčanj, igrajo posilstva pri tem le zelo neznatno vlogo.

Ideja rase in izkoriščanje

K prvi točki se lahko reče tole: kakor hitro želi ena rasa ali en razred drugega izkoriščati, potrebujejo izkoriščevalci v ta namen gotove pretveze. Navadno so v to najbolj pripravni argumenti, ki se drže izven zdrave pameti: tako na primer argumenti, ki se nanašajo na boga, na kak mit, ali sploh na kak misticizem. V starih časih so se izkoriščevalci izdajali sami za bogove, ali vsaj za božje sinove. Ko pa je prosto ljudstvo

bilo zopet dovolj močno da spleza na ta Olimp, se je moral Jupiter s svojo nebeško družbo umakniti višje, nad oblake in izkoriščevalci, čeprav so morali začeti priznavati, da so tudi ljudje, so začeli trditi, da jim je podelila njihovo oblast sama božja milost. Ker pa je božja milost obsevala le preveč idiotov in falotov, je priprosti človek postal zopet nezaupen, zavrgel je podedovano oblast in si je uredil ono prvotno obliko »boljševizma«, ki ga danes imenujemo »demokracija«. Želja izkoriščati in živeti od žuljev drugih ljudi, išče danes pribežališča v pojmu razreda, ali v še bolj širokem in še bolj nevarnem pojmu »rase«, — v tej novi strašni pošasti, z milijoni nog, neštevilnimi glavami hidre in z več rokami, kot bi jih imel ne vem kolikokrat

Marmelade in želeji

Navaden zavojček za približno
1 kg marmelade, cena Din 4.—

Navodila za uporabo dobite pri Vašem trgovcu.

Razpošilja

Dr. A. OETKER, Maribor

pomnoženi Briareus. In sedaj ni potrebno izkoriščevalcem drugega opravičila, kakor da se prištevajo k drugi, višji stoječi rasi, trditev, ki se po številnejši in bolj oboroženi rasi lahko dokaže.

Pred tri sto leti, ko je bila novoodkrita Amerika še skoraj neobljudena in je bilo treba za njo težkega dela in trudov da se kultivira, so pustolovni Evropci kaj hitro dognali, da neoboroženi afriški črnici ne spadajo k njihovi rasi, da ne spadajo sploh k nobeni človeški rasi. Znanost, državoznanstvo, filozofija in religija so se takoj pridružile zboru opravičevalcev človeškega rop. Duhovniki so odkrili za to celo primerne izreke v svetem pismu. Ravno tako se še danes godi po svetu. Kjerkoli se pojavi želja in najde priložnost slabjšega izkoristiti, nastane v ta namen odgovarjajoča ideologija in propaganda o razlikah razredov in »ras«.

Črnci v spalnici.

Naša druga trditev je, da rasna antipatija, ki se tako pogosto in površno smatra kot »instinkt«, v znanstvenem pogledu ni instinktivna. Mali otroci, ki bolj kakor odrasli ravnavo instinktivno, ne kažejo, če njih mlade duše še niso pokvarjene, nobenih rasnih instinktov. Znan je klasični primer onega belca iz južnih držav, ki je v svojih poznih letih priznal: »Bilo mi je že štirinajst let, predno sem odkril, da sem nekaj več ko črnci.« Tudi odrasli, ki niso bili vzgojeni v ozračju rasne nasprotnosti, ne kažejo nobene rasne antipatije. Radovedni so seveda, ne poznajo pa antagonizma. Rasni predsodki, kakor predsodki denarice, redov in razredov, niso biološke, marveč sociološke narave. Oni niso predružačili celičnih plasm, marveč možganske celice.

Ameriški lastniki sužnjev so se zelo dobro počutili v stalnem fizičnem kontaktu s svojimi črnimi sužnji, ker je takrat njihova gospodarska nadmoč bila na višini. Ko pa je bila ta gospodarska nadmoč z osvoboditvijo sužnjev ogrožena, se je čut rase nenadoma razvil. Še sedaj je »instinkt« rase napram službojočemu črncu veliko slabše, kakor napram gospodarsko neodvisnemu, čeprav predstavlja črni sluga veliko večjo nevarnost za »čistost rase«. Človek se mora smejati, ko vidi, kako neutrudni borci za čistost ameriške rase izključujejo črnice iz svojih cerkev, šol in gledališč, zaposlujejo jih pa v svojih hotelih in gospodinjstvih, v kuhinjah in spalnicah. Mešanje rase se vendar ne vrši v cerkvenih klopeh, v gledaliških ložah in v šolah. Tristo let se je vršilo tam, kjer je gospodujoča rasa pod-

kogar prositi odloga, da stoji na lastnih nogah, bo gospodinja in vsej družini obilo poplačala tako odpuščanje. Prav zato bi naj tudi vsaka gospodinja čim bolj odpravila kupovanje na obroke. Z železno vztrajnostjo se naj navadi premagovati razne želje in naj počaka tudi z nakupom navidezno neobhodno potrebnih stvari do takrat, ko jih bo lahko plačala v gotovini.

Obilo lahko prištedi gospodinja ravno pri najmanjših izdatkih. Če prištedi gospodinja z ugodnim in smotrenim nakupom dnevnih potrebščin, s praktično sestavljenim jedilnikom, z varčno uporabo plina, elektrike, kuriva, s pravilnim krpanjem i. t. d. na dan samo dinar, znaša to na leto že vseeno 365 Din, kar je že lahko izdatna opora v slučaju kake nepredvidene nesreče, temelj za slabše čase. S previdnim in ljubeznivim vplivanjem na moža in ostale člane družine bo lahko gospodinja dosegla, da si bo vsak pritrgal pri tobaku, nepotrebne obleke, pijači, zabavi itd. vsaj dinar dnevno in ti prištedeni dinarji mu bodo o priliki varna opora.

Neverjetno je, koliko denarja gre tudi v skromnih družinah za nepotrebne izdatke, za avtobus in tramvaj, kino, sladoled itd. Če so sredstva še tako skromna, je treba še vedno kaj prihraniti za bodočnost. Če gre to pri rednih dohodkih, je tembolj potrebno pri nerednih, tam kjer je bodočnost negotova. Zato je najvažnejša naloga gospodinj, da misli na bodočnost svoje družine, da pravilno upravlja in uporablja dru-

žinske dohodke in da ustvari s smotrenim varčevanjem svojim dragim vsaj nekoliko trdno gospodarsko osnovo.

K N J I Ž E V N O S T

Nov delavski list. V Zagrebu je začel izhajati list »Radnik«, kot organ razrednega delavskega strokovnega pokreta za Hrvatsko in Slavonijo, (URS-a.). Izhaja tedensko na osmih straneh in stane mesečno 4 Din, letno 48 Din. Odgovorni urednik mu je Ivan Bujanović; naslov uprave in uredništva je Zagreb, Haulikova 10-IV. List je zelo dobro urejan in splošno zanimivi so zlasti načelni članki, kakor tudi podlistki in zadnja stran lista s serijami »Dogodki v svetu« in »Treba da vemo«, ki jih urejuje naš stari znanec, Vilko Ivanuš. »Radnika« kot novega borca za ideje in težnje jugoslovanskega proletarijata pozdravljamo in ga priporočamo.

Navadno pražen ječmen, kakor ga pražite doma, ali ga kupite iz vreče, vsebuje le škrob, ki je brez redilnih snovi. »Kneippova sladna kava« pa vsebuje takozvani karamel, ki je visoke redilne vrednosti ter zdravju koristen. V sled vsebujočega slada je prihranek na sladkorju prav znaten!

Ta slika
in podpis
župnika
Kneippa
jamčijo
za kakovost

Kneippova
SLADNA KAVA

ložno raso gospodarsko zaslužnjevala: z odvisnimi črnici, črnimi služkinjami in sužnjami. Očetje na ta način rojenih mešancev so pripadali vedno gospodarsko in družabno višje stoječim belcem, a matere podložni skupini črncev. Revni, gospodarsko odvisni belci, so bili pri tem mešanju rase zelo malo udeleženi, a moški črnici tu sploh ne prihajajo v poštev. Več milijonov mulatov v Zedinjenih državah severne Amerike ima v svojih žilah mnogo več takoimenovane plave krvi, kakor odgovarjajoči razred belcev. In če je to spraval skupaj »instinkt«, potem mora imeti čuden smisel za humor.

Obolenja želodca.

Vsled uživanja prevročih ali premrzlih, premastnih ali preostrih jedil, prekomernega uživanja alkohola, nezadostnega zvečenja, nervoznih motenj prebave in vsled splošne slabosti, nastajajo bolezni želodca, ki se pojavljajo v obliki pehanja zgaga, bolečin v želodcu, slabosti, bljuvanja, želodčnih krčev, zaprtja in pomanjkanja apetita. Zjutraj ali zvečer naj se popije skodelico Planinka čaja. Ta pospešuje s svojo bogato vsebino grenkih snovi pomnoženo izločevanje sline in želodčnih sokov; grenke snovi Planinka čaja ovirajo poleg tega tudi prekomerno vrenje, s čimer se doseže lahka, mirna ter gladka prebava in dobro čiščenje. Razen tega se je ogibati vsega kar je povzročilo bolezen želodca, varovati se alkoholnih pijač, dobro prežvečiti jedila, ogibati se težko prebavljivih jedil in nervoznih razburjenj pred, med in po jedi.

Gospod 63 let star, trpel je na želodčnih krčih, zgagi, čestem pehanju in večkratnem bljuvanju. Zdravljenje s Planinka čajem skozi štiri tedne in omejitev prevelikega uživanja alkohola je povzročilo mirno prebavo in želodčni krči so prenehali.

Gospodična 21 let stara, imela je vsled splošne nervozne slabosti po vsakem obedu bolečine v želodcu, napade omedlevice in migreno. Zdravljenje s Planinka čajem skozi tri tedne je imelo za posledico zdravo prebavo in prenehanje želodčnih bolečin ter glavobola.

Reg. br. 529/36.

»Biolška manjvrednost« črncev.

Tretjič smo trdili, da ni bioloških mej med različnimi rasami. Človeške rase niso locene specifične vrste, niti ne predstavljajo kakih ločenih medvrstnih razlik, izvzemši površne značilnosti, kakor so barva in poteze obrazov. Ves njih notranji organizem in njega funkcije so enake, a tudi stalnost navedenih zunanjih znakov ne nudi zanesljivosti: v vsaki rasi se najde mnogo različnih barvnih odtenkov in skoraj vse vrste potez obraza so v vsaki zastopane. Psihologija in morfologija dokazujeta enotnost človeške vrste, kljub površnim razlikam, ki so nastale po različnih zgodovinskih in klimatičnih vplivih. Toda pseudoznanost lahko vse dokaže, sicer ne logično, pač pa psihološko. Če bi bili črncci v današnji znanstveni dobi gospodujoča rasa, kakor so bili za časa Tutankhamena, če bi bile vse tiskarne in knjižne založbe njihove, potem bi jim ne bilo težko, s pomočjo zapovrstne nadovezanosti neštevilnih zanimivih fraz in besedičenj, dokazati brezupno malovrednost bele rase.

Posilstva in linčanja.

Naša zadnja trditev, tičoča se linčanj, najbolj osvetljuje samoprevaro ameriškega javnega mnenja. Tekom dveh generacij že skušajo ameriški linčarji opravičiti linčevanje z bojnim klicem »posilstva«. Ta apel, na »instinkt spolnosti«, spravi slehernega v zмотo, izvzemši one ki so linčani, a ti ne morejo ničesar izpovedati. Časopisi, knjige, politiki, duhovniki, zastopajo mnenje, da so posilstva najmanj temeljni in glavni vzroki linčanja in da se pri tem direktni instinkti glede medrasnih spolnih odnošajev spontano spremenijo v dejanje. Dejstvo, da so tekom celih 250 let živeli moški črncci na posestvih in v hišah belcev v južnih državah, in sicer v mnogo tesnejšem razmerju kakor po osvoboditvi sužnjev in da se teh črncev ni nikdar okrivilo posilstva, celo to dejstvo pri mnogih očividno ne vzbuja suma, da uspešna in strastna akcija za opravičitev linčanja radi domnevnega posilstva ni drugega, ko izgovor za zatiranje ljudstva, ki sestoji skoraj stopeno centno iz delavcev. Čuden pojav: Črncci v južnih državah niso bili okrivljeni posilstev, dokler so bili še sužnji in nekateri izmed njih še pravi divjaki, marveč so jih obdolžili posilstev, ko so postali svobodni in civilizirani. In celo nekateri najbolj prosvetljeni možje ne morejo razumeti in si razložiti te anomalije na ta način, da gospodarsko zatiranje sužnjev ni bilo potrebno, ker so že itak delali zastonj, medtem ko je po njihovi politični osvoboditvi bilo nujno potrebno najti sredstvo, s katerim bi svobodnega črnca mogli zopet potisniti »na njegov prostor«, namreč na najnižjo stopnjo družbe. Drugače čisto pametni ljudje verjamejo časopisnim poročilom, ki na njih sestavo nimajo črncci nobenega vpliva in tako je taka zadeva rešena po »javnem mnenju«, ki ga je že Carlyle imenoval največjega lažnika sveta.

Tako prepričanje bi vladalo še danes, če ne bi nekoliko crnih in belih mož, izrednega pograma, se zedinilo in sklenilo na lastno pest, vsak slučaj linčanja preiskati. Potom njihove organizacije »National Association for the Advancement of Coloured People«, so se pobavili leta 1918. z vsemi zabeležbam o linčanju tekom zadnjih 30. let, z natančnim vpoštevanjem vseh podatkov, imen, načinov linčanja in njih domnevnimi vzroki. Celo ti raziskovalci so bili presenečeni, ko so ugotovili, da celo linčajoča drhal obdolži svojega delinkventa posilstva samo v enem med petimi slučaji. Od približno 3000 preiskanih slučajev, je drhal samo 16 in pol odstotka svojih žrtev obdolžila posilstva in še ta nizki odstotek ne upošteva dejstva, da se je v južnih državah vsak slučaj navadnega sporazuma med kakim črnccem in belo žensko, če se ga je odkrilo, že smatral za posilstvo in dotičnega črnca se je ravno tako kruto linčalo, kakor če bi bil izvršil tisoč umorov. Ne vpošteva se tudi, da, kadar je linčan kak črnec, se obtožbo posilstva navaja samo kot izgovor in nadomestilo za kak manj popularen prestop. In kaki drugi vzroki bi mogli še biti povod linčanju? Samo taki, kakor si jih moremo misliti: gospodarski vzroki — spori radi lastnine, mezda, kupčije, postopanje z delovnimi močmi itd. In časopisna poročila skoraj nikdar ne omenjajo slučajev, ko črnec v obrambi ženskih članov svoje rodbine, koga slučajno ubije. Kajti temnopolte žene so v južnih državah edine

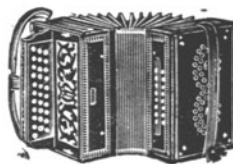
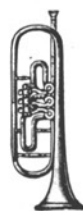
žene, ki jim pretè nevarnosti napadov. Pred nekaj meseci smo imeli priliko preiskati resničnost navedb o vzrokih linčanja Črncev tekom zadnjih petih let in smo ugotovili, da je drhal, ki se je udeležila linčanj, samo 50 Črncev obdolžila izvršenega ali poskušane posilstva. To nas je navedlo na sledečo primerjavo: če bi obstojala vsaj ena izmed južnih držav, v kateri bi, ne v petih letih ampak v samo enem letu, bilo posiljenih samo 50 temnopoltih žensk po belcih, potem bi veljala ta država kot pribežališče vsem temnopoltim ženam, kamor bi se iz ostalih južnih držav želele vse preseliti.

Kakim potom se vrši mešanje ras?

Splošno vprašanje in prizadevanja za ohranitev »čistosti rase«, se uporabljajo največkrat kot pretveza za vzdrževanje »rasnopoltno« meje. Moderno znanstveno raziskovanje pa ugotavlja, da takozvane nemešane ali »čiste« rase sploh ni, — z nemogočo izjemo, nekaterih zelo primitivnih divjakov na kakih osamljenih tihooceanskih otokih, kamor še belec ni prodrl. Kjer pa obstojajo pogodbe in trgovina, promet in civilizacija, tam se rase niso mogle ohraniti nemešane. Najbolj pomešane rase se prištevajo k najbolj razvitim. Lahko se pa poslužimo tudi zahteve rasne čistosti, da tembolj umljivo dokažemo, da vedno, kadar močnejša rasa slabejšo podjarmi, medsebojni odnosi obeh ras, ki iz tega nastanejo, niso v prid ohranitvi čistosti in nemešanosti močnejše rase, temveč vedno nasprotno. Ker se namreč vrši mešanje med moškim močnejše in žensko slabejše skupine, je način mešanja tem enostavnejši in neizbežnejši, čimbolj je slabejša skupina zatirana. Najmočnejši činitelj mešanja je zatiranje in izkoriščanje, in suženjstvo vodi naravnost po najširši cesti v mešanje ras. Najboljši dokaz za to trditev nudijo južne države, kjer je poprej obstojala najokrutnejša oblika človeškega suženjstva, ki ji je pozneje sledilo splošno in načitno zatiranje osvobojenih Črncev. Odstotek rojenih mulatov, v razmerju do števila zamorskega prebivalstva, je bil najvišji v južnih državah, kjer je radi razmera velike brezpravnosti in zapuščenosti Črncev dostop moškega iz močnejše k ženski iz slabejše skupine zelo olajšan. To povzroča potem navidezni paradoks, da se v Missisippiju in v Južni Karolini, kjer so mešani zakoni med belci in črncci z najstrožjimi napisanimi in najokrutnejšimi nenapisanimi zakoni prepovedani, narodi veliko več mulatov, kakor v Massachusettsu in v Michiganu, kjer v tem pogledu nimajo nobenih posebnih zakonov in kjer ženska slabejše skupine vsaj tehnično uživa zaščito pred moškim močnejše skupine. Družabne, a še bolj zakonite prepovedi mešanih zakonov, puščajo moškega močnejše skupine nekaznovanega, medtem ko odnosov med moškim slabejše in žensko močnejše skupine zakon sploh ne omenja.

Vsiljuje se sledeči zaključek: temeljni vzroki medsebojnih odnosov med pripadniki močnejše in slabejše skupine (rase) so socialne narave. Prizadevanje, spolne strasti postaviti v službo pohlepne propagande, je enostavno cinična potvorba, — ki jo vedoma vrši majhno število izobražencev, ki jim brezumne mase slepo sledè, čeprav se hinavska družba iz njih norčuje, ki so zastrupljene po opojnem ozračju ki ga vdihavajo, v katerem živè, se gibljejo in ki jim daje eksistenco.

Direktno iz tvornice

odn. tvorničkog skladišča
kupujete izredno poceni,
kakor:

harmonike	od . Din 59—	naprej
trombe	» » 570—	»
tambure	» » 60—	»
klarinete	» » 142—	»
gitare	» » 128—	»
kromatične in klavir harmonike ter		
vs a ostala glasbila v veliki izbiri		
Zahtevajte brezplačni cenik!		

MEINEL & HEROLD

d. z o. z., tvornice glasbil, Maribor štev. 402

Otrok in žival

4. oktobra praznujejo vsako leto po vsem svetu mednarodni dan živali. Dobro je, ako se na ta dan vsaj enkrat v letu malo zamislimo v to, koliko dobrega nam store živali dan na dan, kakš se vedno in povsod okoriščamo z njih delom in s tem, kar nam nudijo žive ali mrtve, pa tudi, kako slabo vrača človeštvo živalstvu vse dobrote, kako brezobzirno izkorišča živali, kako jih muči, preganja in uničuje. Vsakdo mora priznati, koliko nezmerne tragike leži v dejstvu, da žival, ki čuti bolečine prav tako kakor človek, ne more tega nikomur potožiti, da se ne more nikjer pritožiti.

Če pa hočemo, da se bo živalim kdaj bolje godilo, da bodo ljudje napram njim kedaj bolj pravični, moramo začeti z vzgojo novega rodu. Otroka je treba vedno nevsiljivo navajati k temu, da bo razumel živo naravo okoli sebe in jo vzljubil. Nobenega hrošča, nobenega metulja naj nalašč ne poškoduje ali celo umori, vsako tuje življenje, tudi živalsko, mu naj bo sveto in nedotakljivo, pa če je dotična živalca še tako drobna in neznatna. Nikoli naj starši ne pozabijo otroku povedati o vsaki živali kaj lepega ali vsaj zanimivega in značilnega. Vse polno lepih drobnih povestic imamo o čebeli, pajku, mravlji, žabi itd. Te naj otrok zve, da ne bo vedel samo, da čebela piči, da je krastača grda in ostudna žival. Tudi živali, ki so človeku škodljive, naj otrok ne mori. Vedno znova je treba otroku dopovedati, da ne opravi posameznik v boju z najmanjšimi živimi bitji, ki so nam navadno škodljiva ali vsaj nadležna, prav malo ali pa nič. Za vsakega škodljivca ima narava sama stražarje in uničevalce, ki skrbijo za ravnotežje v naravi, n. pr. za žuželke ptičke itd. Ta večni

krogotok v naravi je treba otrokom vedno znova prikazovati, da bodo naravo vse bolj razumeli.

Otroke je treba vedno znova navajati k temu, da bodo spoštovali vsako živo bitje, ki je slabše od njih. Za otroke so to v prvi vrsti živali, kajti napram odrastlim so sami vedno slabši in pomoči potrebni. Pač pa imajo že v najnežnejši otroški dobi dovolj prilike, pomagati živalim, skrbeti za njih varstvo, snago, hrano in pijačo. Taka dobra dela bodo v največji meri oplemenitila otrokovo duševnost in dvignila njegovo samozavest, če bo spoznal, koliko dobrega lahko napravi kljub lastni nemoči drugim, ki so še slabši od njega. Ko bo tak otrok dorastel, bo gotovo vedno upošteval pravice svojih soljudi, tudi onih, ki bodo slabši od njega. Tako je zaščita živali največje važnosti pri vzgoji, kajti zaščita živali je predstopnja za zaščito ljudi.

Putnik

Maribor, Aleksandrova cesta št. 35
(v bližini kolodvora)

Centralna potovalna pisarna Tuijsko
prometne zveze v Mariboru

Telefon 21-22. — Pošt. ček. rač. 14.720. — Telegram: Putnik Maribor

Nakup in prodaja vseh valut po
najugodnejših kurzih

Maribor, glavni kolodvor, carinska palača, telefon 26 69 (deponiranje denarja, menjava dinarja in valut itd.). Št. 11j, na drž. cesti Wien—Trieste (vse informacije za avtomobile itd.). Gornja Radgona, (pri carini), telefon 21. Celje (Krekov trg, pri kolodvoru), telefon 119. Rogaška Slatina (sezonska ekspozitura), telefon 1. Dravograd (hotel Komauer) telefon 2.

KONZUMNO DRUŠTVO ZA MEŽIŠKO DOLINO

r. z. z. o. z. — Poštni predal 3. — Telefon int. 5.
Poštni ček. račun 15.925. — Brz. Kodes Prevalje.

Centrala in skladišče: Prevalje

Prodajalne: 1. Prevalje, 2. Leše, 3. Guštanj, 4. Muta, 5. Črna I., 6. Črna II., 7. Mežica, 8. Sv. Helena, 9. Pekarna Prevalje.

Sprejema hranilne vloge in jih obrestuje po najvišji obrestni meri. — Pristopnina 5 Din.

KONZUMNO DRUŠTVO RUDARJEV

Hrastnik, r. z. z. o. z. — Ustanovljeno 1906

Ima 3 prodajalne, zadržno gostilno in pekarno. Član postane lahko vsak. Delež Din 100.—. Sodruži, sodružice podpirajte Vašo zadrugo, Vaš Delavski dom.

SLOVENSKA NARODNA PODPORNA JEDNOTA

največja slovenska gospodarska in dobrodelna zadruga v SEVERNI AMERIKI. — Najboljša zavarovalnica za življenje, za bolezen, poškodbe itd. — Posluje v Zedinjenih državah in Kanadi. — Ima približno 50.000 članov v obeh oddelkih in blizu 635 podružnic po raznih krajih Amerike.

PREMOŽENJE NAD 6.000.000.— DOLARJEV

Za nasvete in informacije se je obrniti na:

**Glavni urad S. N. P. J., 2657-59 So.
Lawndale Ave., Chicago, Ill.**

Splošna gospodarska in konzumna zadruga za Gorenjsko

r. z. z. o. z., Jesenice-Fužine, Cankarjeva 3.

Prodajalne: Sava, Jesenice, Borovlje, Kor. Bela, Dobrava, Sp. Gorje, Mojstrana. — Zadržne gostilne: na Savi v Del. domu, na Kor. Beli, nasproti postaje. — Zadržni kino: Radio poleg Del. doma. — Delavska domova: na Savi-Jesenicah, v Sp. Gorjah!

Knjigarna Kleinmayr & Bamberg

Ljubljana, Miklošičeva cesta 16. / Telefon 31-33

najstarejša v Jugoslaviji, priporoča svojo bogato zalogo strokovnih in zabavnih knjig v vseh jezikih, kakor tudi muzikalij za petje, klavir in druge instrumente. Knjige in časopise, v zalogi se ne nahajajoče, dobavlja iz inozemstva v najkrajšem času.

Na jesenske DNEVE

29.-

78155-51

Gumaste galoše za damske čevlje z visoko in polvisoko peto. Prihranili boste na obutvi v deževnem in blatnem jesenskem in zimskem vremenu.

35.-

3222-48000

Najboljša obutev za živahne dečke iz močnega usnja z nerastrgljivim gumastim podplatom. Vel. 30-34 din. 39.- več 35-38 din. 45.-

59.-

5805-39

Lahki in udobni bariumasti čevlji nri. tem na zelo vpenjeni okrašeni z lakom z visoko in polvisoko peto.

79.-

2945-34

Močni in lahki čevlji za ulico iz telečjega boksa s polvisoko peto, črne in rjave.

129.-

5627-27

Elegantni moški čevlji za ulico iz črnega ali rjavega boksa z močnimi sivimi podplati.

129.-

1677-22

Najpriladnejši in najboljše visoki čevlji za gospodje, oficirje in uradnike v uniformi iz telečjega boksa z sivim podplatom.

Bata